

DYREVELFERD

Den engelske Brambellkommisjonen utredet begrepet dyrevelferd allerede i 1965 og oppsummerte den ideelle velferd for husdyr i form av «de fem friheter». Dette har siden påvirket utviklingen av regelverk for hold av husdyr i hele verden, spesielt i EU-landene og i Norge.

- Frihet fra sult, tørste og feilernæring - ved at dyra har fri tilgang på friskt vann og en diett som opprettholder god helse og trivsel.
- Frihet fra fysisk ubehag - ved at dyra holdes i egnet levested med komfortabel liggeplass og ly for vær og vind.
- Frihet fra smerte, sykdom og skade - ved forebygging, rask diagnostisering og behandling.
- Frihet til å utøve normal atferd - ved at dyra får nok plass i egnede driftssystemer og samvær med dyr av samme art.
- Frihet fra frykt og stress - ved at dyra holdes og behandles på en slik måte at de unngår vedvarende frykt og stress.

HVORDAN JOBBER VI?

På gården

Hvordan jobber vi med dyrevelferd i Furuset AS? Grunnlaget for friske og trivelige dyr legges i fjøset hos bonden. Vi har derfor utviklet et arbeidsverktøy hos oss der vi samlet kan følge med på trivselsfaktorene hos den enkelte bonde. Alle bønder som leverer til oss, må være KSL-godkjent. KSL (Kvalitetssystem i landbruket) er et offentlig styrt program som skal sikre at bonden driver gården på en god måte og at dyrevelferden er ivarettatt. KSL innebærer både systematisk intern og ekstern revisjon. I tillegg krever vi at alle svinekjøttprodusenter er tilknyttet et såkalt dyrevelferdsprogram - et rammeverk utarbeidet av Animalia (et bransjenøytralt og offentlig styrt kompetansesenter i kjøttbransjen) for å jobbe systematisk med dokumentasjon og forbedring av dyrevelferden i husdyrbesetninger. Svinebønder må i tillegg inneha kompetansebevis for svin, som betyr at de har gjennomført Norsvinskolen samt kurs i driftsledelse og dyrevelferd.

Vi har som mål at dyr skal ha et liv som gjør at de kan utøve naturlig oppførsel. I Norge er det lagt inn en langtidsplan for overgang fra båsfjøs til løsdriftsfjøs for alle storfe. Mulighet for dyrene til å være ute i det fri og gode seterdriftsløsninger blir av oss sett på som positivt. Småfe går alle i løsdriftsfjøs og tilbringer hele sommerhalvåret ute i det fri. Frihetsfølelse for dyrene er en viktig trivselsfaktor.

Ved gårdbesøk hos svinekjøttprodusenter har vår rådgiver fokus på at griser har tilstrekkelig «rotemateriale» (flis, halm, høy eller annet) og plass. Purker kan være fiksert i en kort periode i forbindelse med grisefødsel (for å unngå å skade grisungene) ellers skal alle purker gå løse. Dersom griser ikke trives kan de begynne å bite på halene til hverandre. Dette kan føre til alvorlige infeksjoner og dårlig dyrevelferd. I tillegg kan det føre til at slaktet blir kassert - dvs. gi et økonomisk tap fordi kjøttet ikke kan brukes til menneskemat. Vi har som mål at 97 % av grisene levert til oss skal være uten hålesår/korthale.

I svært mange land velger man å fjerne *symptomet* i stedet for å fjerne *årsaken*. Man gjennomfører rutinemessig halekupering av smågris; kapper rett og slett halen bort. Halekupering er forbudt i Norge fordi det er en unødvendig belastning for dyret og fordi halebiting er et tydelig tegn på at besetningen har et dyrevelferdsproblem. Det er ikke observert brudd på dette kravet hos noen av våre bønder.

På dyrebilen

Dyrebilsjåføren og dyrebilen er dyrene sitt første møte med Furuseth AS. Det er viktig for oss at transporten er minst mulig belastende for dyrene. Alle våre dyrebilsjåførere har godkjent opplæring og kompetansebevis utstedt av Mattilsynet. I opplæringen er det vektlagt at dyr skal behandles med respekt og så skånsomt som mulig. Det er også fokus på at dyr som ikke er i form, som er syke eller skadet ikke skal tas med på dyrebilen, men bli igjen hos bonden for videre oppfølging/ev. behandling av veterinær.

For å sikre best mulig dyrevelferd følger vi nøye med på transporttid og dødelighet forbundet med transport. Det har vist seg at lang transport er spesielt belastende for dyrene og vi har som mål at transporten skal være så kort som mulig og under 8 timer. Ved dødsfall i forbindelse med transport søker vi i Furuseth AS hele tiden å finne årsaken til avviket, og **vi har som mål å ligge under 0,04 %**. Vi benytter moderne og tilrettelagte biler og har fokus på optimal dyretetthet, logging av temperatur i bilene, styring av ventilasjon, kortest mulig transporttid og informasjon til bonde og sjåfør om hvilke dyr som ikke er egnet til transport.

Når dyrene blir losset av på slakteriet, blir dyrene videoovervåket på bilen, i drivgangene fra dyrebilen og inn på slaktefjøsset. Furuseth AS er det eneste slakteriet i Norge som har innført videoovervåking for å kunne følge med på at dyrene har det bra og at alle avtalte arbeidsrutiner blir fulgt. Alle som jobber med dyr hos oss har godkjent kompetansebevis utstedt av Mattilsynet.

På slakteriet

Gris

Når det gjelder gris følger vi spesielt med på halebiting (se forklaring under «På gården»). Halebiting/korte haler blir registret av Mattilsynet ved ankomst på slakteriet og vi vil da se hvilke bønder som har utfordringer. Vår produsentrådgiver på gris drar i så fall ut på gårdsbesøk for, i samarbeid med den aktuelle bonden, å finne årsak til mistrivselen. Besøket ender gjerne opp i en oppfølgingsrapport med forslag til forbedringer. Forhold som kan påvirke trivsel/mistrivsel med halebiting som konsekvens er dyretetthet i bingene, tilgang til drikkevann og «rotmateriale», renhold, luftkvalitet, temperatur i rommet og fôringsregime (metode og fôrtype).

Storfe

Når det gjelder storfe følger vi spesielt med på skitten pels. **Mål er under 3 % leveranse av dyr med skitten pels**. Skitten pels tyder på at fjøsmiljøet ikke er optimalt. Dyrene skal ha en tørr og ren liggeplass slik at de ikke skitner til pelsen. Skitten pels vil bli registrert for hvert enkelt dyr og bonden får et såkalt hygienetrek (økonomisk trekk i slakteoppgjøret). I tillegg til det rent dyrevelferdsmessige poenget, er det verdt å nevne at skitten pels kan påvirke hygien i slakteprosessen på en negativ måte. I tillegg kan alvorlige tilfeller føre til skade på storfekroppen (storfekropp er som kjent et svært etterspurt produkt) som i neste omgang gir et økonomisk tap for både bonden og Furuseth. I tillegg til at vi følger opp avvik angående rene dyr med et økonomisk trekk, vil de bøndene som har utfordringer bli fulgt opp av en rådgiver for storfe. Rådgiveren utarbeider i samråd med bonden forslag til forbedringer i en oppfølgingsrapport som blir gitt til bonden. Forhold som følges opp er fôringsregime, renhold, bruk av strø, tilrettelagte liggeplasser, dyretetthet og inn klima.

Småfe

Når det gjelder sau og geit følger vi spesielt med på andel tynne dyr. Dersom flere dyr i en leveranse er under normalt hold, vil bonden bli fulgt opp av rådgiver for småfe. **Mål er at under 0,03 % av leveransene til oss er tynne dyr og at ingen dyr skal være avmagret**. Rådgiver utarbeider i samråd

med bonden, forslag til forbedringer i en oppfølgingsrapport. Forhold som blir fulgt opp er typisk fôrtilgang, fôrkvalitet, sykdom, dyretetthet og inneklime.

Overvåkning på slakteriet

Kontinuerlig tilstedeværelse av Mattilsynet under slakteprosessen er en forutsetning for vår drift. Mattilsynet har 7 ansatte som jobber fast hos oss, tre av dem er veterinærer. Hvert eneste dyr vi mottar blir kontrollert av en av Mattilsynets veterinærer - at de er friske, i godt hold, at de er uten skader og at de blir behandlet godt hos oss. Dyr som viser seg å være skadet eller på annen måte ikke egnet til slakt blir avlivet straks for å unngå lidelse for dyret. Om bonden kan lastes for det oppståtte problemet, vil hun ikke få oppgjør for slaktet. Dette er et viktig grunnprinsipp i vår virksomhet: God dyrevelferd er - i tillegg til å ha en stor egenverdi - økonomisk lønnsomt. **Sviktende dyrevelferd gir sviktende lønnsomhet.**

Bedøvningsgaranti

Korrekt og sikker bedøving er en sentralt for å ivareta god dyrevelferd. Bedøvningskvaliteten sikres ved faste innstillinger slik at det går alarm ved avvik. Det er i tillegg alltid ekstra bedøvelsesutstyr i reserve i umiddelbar nærhet ved bedøvelsesposten.

Sommeren 2019 oppstod det i Furuseth AS en uheldig enkeltepisode der man, på grunn av menneskelig svikt, glemte å avblø en gris etter bedøving. Furuseth har etter denne episoden innskjerpet avblødningsrutinene. Stikkordene er mindre puljer av dyr til avblødning, oftere rullering av operatører, forbud mot bruk av privat mobiltelefon i avlivingsområdet samt kameraovervåkning i avlivingsområdet. Vi benytter oss av de mest anerkjente bedøvningsmetodene i markedet slik at dyrene ikke utsette for unødvendig stress og smerte. Gris blir bedøvet med CO₂, storfe med bolt pistol og småfe med strøm. Vi kan garantere at absolutt alle dyr blir bedøvet før videre prosessbehandling.

Hvordan bli bedre på dyrevelferd?

For å sette ytterligere fokus på dyrevelferd har Furuseth AS etablert et eget dyrevelferdsteam. Teamet består av daglig leder, dyrevernansvarlig (DVA), kvalitetsleder (veterinær), to rådgivere for storfebønder, én rådgiver for grisebønder og én rådgiver for småfebønder. DVA har hovedansvaret for å følge opp dyrevelferd og melde fra om forbedringspunkter direkte til daglig leder.

Furuseth AS er dessuten nylig plukket ut som en av 24 bedrifter fra slakteri/kjøttbransjen til å delta i utviklingen av et benchmarkingsprosjekt (for å kunne måle bedrifter opp mot hverandre) innenfor dyrevelferd i Norge. Prosjektet som eies av MatPrat skal, ved hjelp av målbare velferdsparametre, gjøre det enklere å måle dyrevelferd i slakteriet opp mot egen historie og mot andre slakterier. MatPrat samarbeider i prosjektet med en verdensledende aktør på dette feltet - Business Benchmark on Farm Animal Welfare (BBFAW Nordic).